

РЕШЕНИЕ

№ 32366

гр. София, 17.08.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 26 състав, в
публично заседание на 10.02.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Шишкова

при участието на секретаря Биляна Кирилова и при участието на прокурора Десислава Кайнакчиева, като разгледа дело номер **6916** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производство по реда на чл. 203 – чл. 207 от Административно -процесуалния кодекс (АПК) вр. чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) и чл. 86, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).

Образувано е по депозирана Искова молба от Н. Й. И., изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора С., с която срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ е предявен иск с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС за обезщетение на причинени му в периода 18.01.2025 г. – 03.07.2025 г. (датата на предявяване на иска) неимуществени вреди в размер на 21 000 (двадесет и една хиляди) лева с равностойност в евро 10 737,13 (десет хиляди седемстотин тридесет и седем евро и тринадесет евроцента) в резултат на поставянето му в нечовешки и унижителни условия – в помещения пълни с дървеници и хлебарки по време на задържането му в Ареста на [улица], ет. 2, килия 14 и в Затвора – С. в килия 8, седма група. Обезщетението се претендира заедно със законните лихви от подаване на исковата молба до окончателното му изплащане и направените по делото разноски.

В исковата молба се твърди, че от момента на задържането на 18.01.2025 г. ищецът е подложен на непрекъснати унижения и тормоз заради нечовешките условия, при които е изпълнявана определената му мярка за неотклонение „задържане под стража“ в Ареста на [улица], ет. 2, килия 14, а след това и наложеното наказание лишаване от свобода - килия 8, седма група в Затвора С. – помещения пълни с хлебарки и дървеници, които го хапят ежедневно по цялото тяло, пият кръвта му и не му позволяват да спи през нощта, и превръщат живота му в безкраен, болезнен, несвършващ ад. Ищецът твърди, че спалното му бельо непрекъснато е изцапано с кръв

от убитите дървеници, а хлебарките влизат в дрехите и маратонките му, лазят по приборите, чиниите и чашите за вода и кафе, а и по хранителните продукти, съхранявани в спалното помещение.

С молба от 14.08.2025 г. (л. 14 – л. 16) е направено уточнение, че бездействието на затворническата администрация създава условия за развитие на популациите от дървеници и хлебарки, които причиняват алергии и болести. Твърди се, че спалните помещения се третират два пъти в годината с препарати, които не са предназначени за този вид инсекти или са с ниска концентрация, което дори увеличава присъствието на дървениците, при действаща забрана да се внасят подходящи за дезинсекция и дезинфекция препарати.

В проведените две съдебни заседания ищецът лично, а и упълномощеният му процесуален представител - адв. Д. М., САК поддържат исковата претенция. Ангажират гласни и писмени доказателства. В писмено становище от 29.12.2025 г. (л. 156) адв. М. поставя акцент на неефективността на провежданите ДДД мероприятия. Позовава се на приета като доказателство по делото представена от ответната страна Докладна записка рег. № 30-00-1589 от 23.09.2025 г. и Предписание № 116 от 17.09.2025 г. В представените писмени бележки (л. 181 – л. 183) е изразено становище, че събраните доказателства установяват нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, което подлежи на обезщетяване по реда на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, в какъвто смисъл са постановени и решения на ЕСПЧ срещу България. С позоваване на т. 18.1. и т. 102.2. от Препоръка Rec (2006) на Комитета на министрите към Съвета на Европа относно Европейските правила за затворите, приета на 11.01.2006 г., както и на констатациите в Годишния доклад за 2019 г. на Омбудсмана като Национален превантивен механизъм, пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. срещу България, и на събраните гласни доказателства, е мотивирано искането съда се иска да уважи предявения иск и да присъди на ищеца обезщетение съответно на причинените му вреди в размер от по 4 евро на ден, заедно със законните лихви от датата на предявяване на иска и направените по делото разноски.

В писмения отговор на Исковата молба (л. 21 – л. 22), депозиран от процесуалния представител на ответника – главен юрисконсулт Л. Н., е застъпено становище за неоснователност на исковата претенция. Сочи се липса на фактическа обосновааност, а и на представени доказателства за твърдяното незаконосъобразно бездействие, с което е обосновано нарушението по чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. От съда се иска да отхвърли предявения иск като неоснователен и недоказан. Претендира се юрисконсултско възнаграждение в полза на Главна дирекция «Изпълнение на наказанията». Към Отговора е приложено и Становище от за началник на Областна служба „Изпълнение на наказанията“ – С. (л. 69 – л. 70). Представени са заверени копия на документи приети като писмени доказателства по делото (л. 23 – л. 67).

Изразеното становище в писмения отговор на исковата молба за неоснователност на исковата претенция се поддържа от пълномощните на ответника и в проведените съдебни заседания. Ангажират се писмени и гласни доказателства. В писмените бележки на гл. юрисконсулт Н. (л. 178 – л. 179) е обърнато внимание на провежданите редовни и извънредни ДДД мероприятия, в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 05.01.2018 г. издадена от министъра на здравеопазването и министъра на земеделието, храните и горите (л. 115 – л. 143), задължението на лишените от свобода за спазване на лична хигиена и поддържането на хигиената в спалните помещения, а и на представените доказателства за осъществявания здравен контрол по Наредбата за условията и реда за медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода (л. 145 – л. 153). Претендират се разноски за процесуално представителство.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

Настоящият съдебен състав на Административен съд – София-град, въз основа на приложените доказателства и становището на страните прие за установено от фактическа страна:

Ищецът Н. Й. И. е постъпил в Затвора С. на 10.05.2025 г. и от 15.05.2025 г. е разпределен в седма група. Настанен е в спално помещение № 8, в което пребивава и към момента на провеждане на съдебното производство (л. 24 – Сведение от ИСДВР на 7ма група).

В периода 18.01.2025 г. – 10.05.2025 г. ищецът е бил задържан в Ареста на [улица] към сектор „Арести“ при Областна служба „Изпълнение на наказанията“ – С.. За този период е пребивавал в помещения № 14 и № 18 на втори етаж (л. 69 – Становище рег. № ИЗ-15945 от 10.09.2025 г. на за началник ОСИН - С.).

От приетите писмени доказателства, представени от процесуалните представители на ответника - заверени копия на графици за къпане и бръснене на задържаните лица в Ареста на [улица] за м. януари – м. май 2025 г. (л. 37 - 41), Протоколи за ДДД обработки в Ареста на [улица] от 17.01.2025 г., 02.02.2025 г., 14.03.2025 г., 30.03.2025 г., 15.04.2025 г., 27.04.2025 г. (л. 41 – л. 44, л. 46 – л. 48, л. 50 – л. 52, л. 54 – л. 56, л. 58 – л. 60, л. 62 – л. 64), картосхема на разположението на помещенията в Ареста на [улица] (л. 45, л. 49), саморъчни декларации за отказ да се пръска за хлебарки, подписани и от ищеца Н. И. от 14.03.2025 г., 30.03.2025 г., 15.04.2025 г., от 27.04.2025 г. (л. 53, л. 57, л. 61 и л. 66), медицинска справка, рег. № 15936 от 10.09.2025 г. изготвена от директора на Медицинския център в О. – С. (л. 66), декларация, подписана от ищеца Н. И. на 10.05.2025 г. при напускане на Ареста на [улица] (л. 67), Констативни протоколи за проверка на хигиенното състояние в района, спалните помещения и баните на Ареста на [улица] от 03.12.2024 г., 04.02.2025 г., м. март 2025 г., 01.04.2025 г., м. юни 2025 г. (л. 145, л. 146 – л. 147, л. 148 – л. 149, л. 150 – л. 151, л. 152 – л. 153), сведение от ИСДВР на 7-ма група в Затвора – С. (л. 24), списъци за получени от лишени от свобода препарати за миене и почистване – сапуни и прах за м. август 2025 г., м. юли 2025 г., м. юни 2025 г. и м. май 2025 г. (л. 25 – л. 27, л. 28 – л. 30, л. 31 – л. 33 и л. 34), извлечение от регистър за настаняване на лишени от свобода по спалните помещения в 7-ма група (л. 35 – л. 36), докладна записка рег. № 30-00-1589#1 от 23.09.2025 г. на началника на сектор „Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода“ за провеждане на дезинсекционни обработки в затвора – С. за периода 31.07.2025 г. – 21.08.2025 г. (л. 86), утвърден график от началника на Затвора С. за ДДД обработки през 2025 г. (л. 87 и л. 165), Протоколи за ДДД обработки в Затвора С. от 21.05.2025 г., 22.05.2025 г., 18.06.2025 г., 26.06.2025 г., 31.07.2025 г., 30.07.2025 г., 25.06.2025 г., 05.08.2025 г. и 18.08.2025 г. (л. 88 – л. 90 и л. 166 – л. 167, л. 91 – л. 93, л. 94 – л. 95, л. 96 – л. 99 и л. 168 – л. 169, л. 100 – л. 101, л. 102, л. 103, л. 104, л. 105 – л. 106, л. 170 и л. 171) и становищата на процесуалния представител на ответника (л. 114) и на за началника на О. – С. (л. 69 – л. 70) се установява, че :

От края на 2023 г. дейностите по дезинфекция, дезинсекция и дератизация (ДДД), дефинирани в т. 1 – т. 3, § 1 на ДР на Наредба 1 от 05.01.2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации (л. 115 – л. 119) в териториалните поделения на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ се осъществяват от служители на ГДИН завършили курс на обучение за изпълнители на ДДД. ГДИН е вписана на 29.09.2023 г. под № 60-00-40 в базата данни поддържана от Министерство на здравеопазването сред юридическите лица, които извършват ДДД.

Дейностите по ДДД в Затвора С. се извършват по предварително одобрен график и извънредно – при необходимост, а организацията им е възложена на служител от сектор „Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода“, който е определен за ръководител, съгласно изискванията на Наредбата. Извършените обработки се документират с Протоколи, изготвени от ръководителя на ДДД, който определя и вида на обработката, използваният биоциден препарат и

съобразява честотата на обработките с биологичния цикъл на развитие на инсектите.

Сходна е и организацията на провеждане на ДДД обработките в Ареста на [улица] (л. 70) – по предварително утвърден график или при необходимост – незабавно, съгласно утвърдените със заповед на главния директор № Л – 4599 от 02.11.2023 г. Вътрешни правила за организиране и извършване на дейности по ДДД в местата за лишаване от свобода.

В Становището на за началника на О. – С. е посочено, че задържаните лица в Ареста не са с конкретно определен срок на пребиваване, поради което администрацията няма задължение да изготвя документация – регистър за персонално предоставяне на хигиенни препарати и пособия за почистване на задържаните лица. Отражено е, че за хигиената на общите помещения в Ареста – коридори, разливни, стълбища, престой на открито и др. отговарят лишени от свобода от З. „К.“, които полагат доброволен труд на територията на Ареста. Обърнато е внимание на задължението на задържаните по чл. 284, т. 4 от ППЗИНЗС сами да поддържат хигиената в спалните помещения. Уточнено е, че препарати и пособия за хигиенизиране на помещенията се осигуряват от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и се предоставят на задържаните лица ежедневно при поискване, като им е предоставена възможност и да си закупуват такива препарати със собствени средства, които се съхраняват на определени за целта места. Използването им се осъществява под контрол и наблюдение на служители от надзорно охранителния състав.

Представените саморъчни декларации, подписани и от ищеца Н. И. от 14.03.2025 г., 30.03.2025 г., 15.04.2025 г., от 27.04.2025 г. (л. 53, л. 57, л. 61 и л. 66) съдържат изрично изразено нежелание спалното помещение, в което е бил настанен в Ареста да се третира с препарати против дървеници и хлебарки.

В Констативните протоколи от извършените проверки на хигиенното състояние на района, спалните помещения и баните на територията на Ареста на [улица] отразено, че състоянието на хигиената е добро, почистват се и се дезинфекцират редовно, а третирането срещу инсекти се извършва по утвърдения график. Не са установени отклонения, които да са предпоставили даване на конкретни предписания за изпълнение.

В Медицинска справка рег. № 15936/10.09.2025 г., изготвена от директора на МЦ в О. – С. (л. 66), е отразено, че ищецът Н. И. е прегледан на 21.01.2025 г. Не са констатирани заболявания или влошаване на здравословното му състояние извън установената хероинова зависимост. Включен е в метадонова програма. В медицинския журнал не е отразено за времето, през който е бил задържан в Ареста на [улица] да е получавал медикаменти или репеленти против ухапвания от инсекти и/или противоалергични средства, включително и да са доставяни от близки по време на свиждания. В приложената бланкова форма на Декларация от 10.05.2025 г. оформена при напускане на Ареста (л. 67) е отбелязано, че е получавал редовно храна, лекарствени средства и хигиенни материали, и няма претенции към медицинското обслужване и охранителния състав.

От представените списъци за доставени санитарно - хигиенни средства на лишените от свобода от VII група в Затвора С. (л.25 - л. 34) е видно, че ежесечно след превеждането му в Затвора С. на 10.05.2025 г. ищецът е получавал по 400 гр. прах за пране и 3 броя сапуни. В помещенията на 7-ма група където е разпределен и настанен в спално помещение № 8 през исковия период са извършени ДДД обработки на 21.05.2025 г. (л. 88 – л. 90 и л. 166 – л. 167) и на 26.06.2025 г. (л. 96 – л. 98, л. 102 и л. 168 – л. 169), а впоследствие и на 30.07. 2025 г. (л. 104), 31.07.2025 г. (л. 103), 05.08.2025 г. (л. 170) и 18.08.2025 г. (л. 171).

В показанията на свид. М. Т. (л. 173-гръб – л. 175) директор на Медицинския център при С. централен затвор се съдържа информация, че ищецът Н. И. работи като чистач на III пост ситуиран в граничната зона между охраняваната част и помещенията на администрацията. Изписвана му е терапия и е провеждал изследвания и консултация със специалист офталмолог на

заболяване от предходен период. Включен е в метадоновата програма.

За ДДД обработките свид. Т. заяви, че ако настанените в едно спално помещение лишени от свобода желаят допълнителна обработка за дезинфекция и дезинсекция следва да подадат писмена молба до ИСДВР или до кмета на групата, и такива дейности ще бъдат извършени извънредно, независимо, че не са включени в предварително одобрения график.

Представеният, утвърден от началника на Затвора – С., График за провеждане на ДДД дейности и приложените Протоколи за извършени дезинфекции и дезинсекции в периода след привеждане на ищеца – на 10.05.2025 г., сочат че тези дейности са планирани ежемесечно и са провеждани в съответствие с предварително одобрения график, като за помещението, в което е настанен ищецът – спално помещение № 8 седма група относими са Протоколите от 21.05.2025 г., 26.06.2025 г., 30.07.2025 г., 05.08.2025 г. и 18.08.2025 г. (л. 88 – л. 90, л. 166 – л. 167, л. 96 – л. 99, л. 102, л. 168 – л. 169, л. 104, л. 170 и л. 171).

Докладната записка на началник сектор „Медицинско обслужване в местата за лишане от свобода“ рег. № 30-00-1589 (л. 86 – л. 87), изготвена почти 3 месеца след процесния период - на 23.09.2025 г., съдържа информация за зачестили оплаквания на лишените от свобода от Затвора - С. за завишена популация от инсекти, което е наложило в периода 31.07.2025 г. до 12.08.2025 г. да се извършат цялостни дезинсекционни обработки във всички спални помещения. Уточнено е, че всички лишени от свобода са оказали пълно съдействие за цялостно обезпаразитяване на помещенията – освобождавани са от личния им багаж и принадлежности, след което са обезпаразитявани чрез изпаряване на дюшеците, третираны са стените, подовите и санитарните възли, а дрехите и спалното бельо са изпирани. Съобразен е биологичният цикъл на развитие на инсектите - дезинсекционните обработки са повторени в периода 13.08.- 21.08.2025 г. Отчетено е, че в резултат на тези действия в началото на м. септември е констатирано значително намаляване на популацията на инсектите. Издадено е Предписание № 116 от 17.09.2025 г. за въвеждане на санитарен контрол на всички новопостъпили лица, включително и пристигащи по делегация.

В представеното от пълномощника на ищеца – адв. М., прието като доказателство по делото - незаверено копие на Докладна записка от надзирател в Затвора – С. с придобита квалификация за изпълнител на ДДД (л. 85) е отразено, че и в предходен на исковия период – през м. август 2023 г. при зачестили сигнали за ухапвания от дървеници и повишаване на популацията на хлебарките са извършени извънредни обработки на 29.08. и 30.08.2023 г. - дезинсекция на спалните помещения и на помещенията в Болницата при Затвора.

В показанията на свид. О. П. настанен в едно спално помещение с ищеца по време на задържането му в Ареста на [улица] (л. 108) и на свид. О. Ц. (л. 109), който е в една група с ищеца в Затвора С., се съдържат твърдения, че в помещенията, в които е настаняван ищецът, е имало хлебарки и дървеници, които не са му позволявали да спи спокойно, имал е видими следи по тялото от нахапванията, включително и обриви. И двамата свидетели описват по сходен начин поведението на ищеца – ставал неспокоен и изнервен, защото не можел да се наспи заради дървениците. Имал е зачервявания и обриви на местата по тялото където са го нахапали.

Според свид. П. отказът да се пръска в спалното им помещение е заради препарата, който не влияел толкова на популацията на дървениците, колкото затруднявал дишането и зрението „люти на очите“. Твърди, че лично на него са му изписвани противоалергични медикаменти от лекаря в Медицинския център. Заявява, че и ищецът му е споделял, че е ходил на лекар заради ухапванията от дървеници, но не знае дали му е било предписано лечение.

Описаните релевантни факти за настоящия правен спор, установени въз основа на информацията от ангажираните от страните писмени и гласни доказателства, дават

основание за следните правни изводи:

Ищецът Н. И. е активно легитимиран да претендира обезщетение за вреди по предвидения специален ред в чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС. Към момента на депозиране на Исковата молба – 03.07.2025 г. същият изтърпява наказание лишаване от свобода в Затвора С., считано от 10.05.2025 г.

Исковата претенция е предявена срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка в чиято административна структура са включени Областна служба „Изпълнение на наказанията“ и Затвора - С. (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Разгледана по същество, исковата претенция е НЕОСНОВАТЕЛНА.

Предвиденото в ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (Конвенцията) - за изтезания, или нечовешко, или унижително отношение, или наказание, включва и поставянето при неблагоприятни условия по време на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода (чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС).

В конкретния казус исковата претенция е обоснована с фактически твърдения за незаконосъобразно бездействие на администрацията на ГДИН в Ареста на [улица] в Затвора – С. да приложи през исковия период – 18.01.2025 г. – 03.07.2026 г. - ефективни като периодичност и качество мерки за дезинфекция и дезинсекция, с цел обезпаразитяване от популациите на дървеници и хлебарки спалните помещения, в които е бил настанен ищецът Н. И..

Специалната уредба в чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС предвижда отговорност на държавата за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Отговорността е обективна, безвиновна и обхваща причинените от органите на държавата вреди, настъпили като пряка и непосредствена последица от незаконосъобразни актове, действия и/или бездействия при изпълнение на възложената им дейност.

Основателността на предявения иск предполага кумулативно наличие на следните елементи – 1. нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, 2. пряка причинна връзка между нарушението на чл. 3 от ЗИНЗС и незаконосъобразен акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, 3. настъпили вреди от неимуществен характер за задържано лице или изтърпяващо наказание лишаване от свобода. При наличието на първите два елемента от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС приложима е законовата презумпция на ал. 5 на чл. 284 от ЗИНЗС, която не изисква да бъдат доказвани настъпилите неимуществени вреди. В тежест на ищеца е да докаже при пълно и главно доказване наличието на първите два елемента от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС.

Разграничителният критерий въведен в практиката на ЕСПЧ при прилагане на понятията «изтезание» и «нечовешко или унижително отнасяне или наказание» се позовава не само на забраната на чл. 3 от КЗПЧОС, но и на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание, приета от ОС на ООН на 10.12.1984 г., ратифицирана с Указ на Държавния съвет от 09.10.1986 г. (ДВ, бр. 80/1986 г.) в сила за България от 26.06.1987 г. (обн. ДВ бр. 42/03.06.1988 г.). За «изтезание» се приема всяко действие, с което умишлено се причинява силно физическо или психическо страдание или болка на дадено лице, което не включва болката и страданието от присъщи на законни санкции или настъпили случайно при изпълнение на законни санкции (решение от 03.11.2015 г., жалба № 67258/13). Последователно е застъпено становището, че условията на задържането или отношението към

лицата настанени в места за лишаване от свобода могат да представляват не само унижително, но и безчовечно отношение, или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице. В § 124 - § 128 на решението по делото Й. срещу България (4121/98) е прието, че преценката дали е достигнато минималното ниво на суровост във всеки конкретен случай е относителна; тя зависи от всички обстоятелства по случая, като например продължителността на лечението, физическите и психическите му ефекти, а в някои случаи и от пола, възрастта и здравословното състояние на пострадалия. Поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода или по време на задържане под стража се приема за нарушение на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС при наличие на неизчерпателно изброените в ал. 2 действия, бездействия или обстоятелства, които водят до уронване на човешкото достойнство или пораждаат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

В корелативна връзка със забраната по чл. 3 от ЗИНЗС е позитивното задължение на държавните органи ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички задържани и осъдени лица условия, съобразени със здравословното и физическото им състояние, които зачитат и човешкото им достойнство. Изпълнението на това задължение изключва използването на методи и средства годни да причинят страдания и трудности надвишаващи неизбежното ниво присъщо на задържането. От особена важност при оценката на условията на задържането, съгласно чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС, е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху задържания.

Сред основните принципи на приетата от Комитета на министрите на държавите – членки на Съвета на Европа на 11.01.2006 г. Препоръка Rec (2006)2 относно Европейските правила за затворите, на която се позовава и пълномощникът на ищеца, са - т. 3. Ограниченията, налагани на лишените от свобода, не бива да превишават минимално необходимите и трябва да съответстват на законовата цел, за която са наложени, т. 4 – Условието в затворите, които са в нарушение на човешките права на затворниците, не могат да бъдат оправдавани с липса на средства, т. 5. Животът в затвора трябва максимално да се доближава до положителните аспекти на живота в обществото.

В пилотното решение от 17.01.2015 г. на ЕСПЧ по делото Н. и други срещу България наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители е посочено като санитарен проблем в поправителните заведения. Отбелязано е, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.

В публично оповестен на 18.03.2022 г. Доклад на Подкомитета по предотвратяване на изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание след посещение на пенитенциарни заведения през 2021 г., т. II. 71 - 74 са отчетени усилията, положени от България за подобряване на материалните условия в затворите С. и П.. Отбелязано е, че *„въпреки ремонтните дейности са установени няколко килии с висока влажност и пукнатини по стените, мръсни подове и счупени прозорци.“* Констатирано е периодично дезинфекциране на килиите, но е отбелязано, че Подкомитетът е *„...сериозно обезпокоен от широко разпространеното нашествие на дървеници в матраците и хлебарки в килиите и най-важното от последиците им за условията на живот, хигиената и здравето на затворниците.“* Препоръчано е *„...своевременно справяне с широко разпространеното присъствие на дървеници и хлебарки в килиите чрез ефективни и дългосрочни решения, включително подмяната на матраци.“*

По отношение на битовите условия и хигиената в Препоръка Rec (2006)2 на Комитета на

министрите на държавите-членки на Съвета на Европа относно Европейските правила за затворите е предвидено „...условията за спане да са съобразени със зачитането на човешкото достойнство“, „да осигуряват доколкото е възможно лично пространство и да отговарят на хигиенните и здравословни изисквания“, особено внимание е отделено и на „...климатичните условия, площта и кубатурата на помещенията, осветлението, отоплението и вентилацията.“. Подчертано е значението на задължението „т.19.5. Затворниците ...да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени.“, а на администрацията (т. 19.3, 19.4, 19.6 и 21) – задължението да осигури безпрепятствен достъп до хигиенични санитарни помещения, съобразени с правото на лично уединение, необходимите помещения, в които всеки затворник да може да се къпе и да взема душ при подходящи за климата температури при възможност всеки ден, но не по-малко от два пъти седмично, с оглед поддържане на общата хигиена, както и да се обезпечат необходимите средства за осигуряване на тоалетни принадлежности и обичайни почистващи пособия и материали, отделно легло и подходящо спално бельо, което да бъде поддържано в добро състояние, сменяно достатъчно често, за да се гарантира неговата чистота.

Актуални обективни данни за състоянието на хигиенните и битови условия в местата за лишаване от свобода където е пребивавал ищецът Н. И. през исковия период 18.01. – 03.07.2025 г. - Ареста на [улица] Затвора – С. освен в представените по делото писмени доказателства и свидетелските показания на разпитаните свидетели се съдържат в публично достъпните Доклади на Омбудсмана като Национален превантивен механизъм, които отразяват резултати от извършени планови и/или извънредни проверки.

В близък до исковия период – на 23.07.2024 г. (5 месеца преди да постъпи ищеца – на 18.01.2025 г.) е извършена планова проверка в Ареста на [улица]. В Доклада от проверката е отразено, че „Към момента на извършваната проверка в ареста **не беше установено наличието на дървеници**, но от администрацията заявиха, че има хлебарки. В коридора на всеки етаж, до вратата на всяко помещение за настаняване има хладилник, в който се съхраняват хранителни и лекарствени продукти на задържаните лица, които следва да бъдат държани на ниски температури.“ Единствените препоръки, отправени към главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по повод на тази проверка касаят предприемане на спешни действия за решаване на проблем с констатиран постоянен теч и извършване на ремонтни дейности в засегнатите помещения за настаняване.

По отношение на Затвора – С., последният актуален към исковия период 10.05. – 03.07.2025 г. Доклад на Омбудсмана като Национален превантивен механизъм е за извършена планова проверка по време на исковия период – на 11.06.2025 г. Отбелязано е, че предходната извършена проверка е била през 2021 г. Констатирано е, че към момента на проверката при капацитет от 679 лишени от свобода в Затвора – С. са били настанени 505 лица, а към 31.12.2024 г. техният брой е бил 487 лица. По отношение на материално битовите условия е отразено, че лишените от свобода са разпределени по групи в спални помещения в основния корпус. Всяко спално помещение е с капацитет за две или повече лица и разполага със самостоятелен санитарен възел с тоалетна чиния и мивка, обзаведено е с легла, метални шкафчета, рафтове и радиатори за отопление. Във всеки коридор където са разпределени затворническите групи има обща баня, която се ползва по график за къпане, кухненско помещение, в което може да се приготвя храна и общи помещения за културни занимания. Кухненските помещения са оборудвани с печки, котлони и малки фурни, шкафове и рафтове за съхранение на хранителни продукти. Не са установени хладилни уреди и в този смисъл е дадена препоръка към министъра на правосъдието за предприемане на необходимите действия за осигуряване на такива във всяко кухненско помещение.

Проверяващият екип е констатирал, че *«ръководството и администрацията на затвора полагат постоянни усилия за поддържане на затворническия корпус»*, но е отчел, че е все по-трудно сграда, която е на повече от 100 години, да бъде привеждана към съвременните стандарти за настаняване на лишени от свобода лица. Отправена е препоръка към главния директор на ГДИН да се предприемат необходимите действия за извършване на ремонтни дейности във всички помещения в Затвора С., които са в лошо състояние и изискват подобрение.

По отношение на популациите от вредители, в Доклада е отразено, че *«екипът на омбудсмана като Н. установи, че популацията на вредителите е видимо намаляла и се полагат необходимите усилия за справяне с проблема. Според представения от Затвора С. график за ДДД обработки редовно се извършват пръскания от специално обучени служители, оборудвани с необходимите препарати и екипировка. Пръска се срещу хлебарки, мравки, мухи, комари, бълхи, оси, дървеници, кърлежи, мишки и плъхове. В Затвора – С. се извършва постоянна дезинфекция за унищожаване на различни видове микроорганизми чрез почистване на съответните повърхности по механичен път.»* Отчетено е, че *«Въпреки активните действия предприети от затворническата администрация в борбата срещу вредителите, лишените от свобода споделиха, че продължава да има наличие на хлебарки и дървеници, макар и в по-редки случаи.»*. Отправени са препоръки до главния директор на ГДИН за допълнителни действия в борбата срещу вредителите, чрез въвеждане на постоянен контрол от отговорниците на групите, които да следят да не се оставят на открито хранителни продукти, без да са опаковани, а и да се поощряват лишените от свобода да поддържат помещенията чисти и подредени.

За да е обективен анализът на данните относно състоянието на хигиенно битовите условия, при които е пребивавал ищецът в исковия период в Ареста на [улица] в Затвора – С., според настоящия съдебен състав следва да бъдат отчетени констатациите в Доклад на Омбудсмана като Н. за извършена **на 29.07.2025 г. внезапна проверка** в Арест на Областна служба «Изпълнение на наказанията» - С. на бул. «Д-р Г. М. Д.» № 42.

На стр. 7 от в този Доклад е отразено : *«В хода на проверката проверяващият екип констатира наличието на множество хлебарки и дървеници в цялата сграда. ...Една от основните причини за привличане на хлебарки са оставените хранителни остатъци в спалните помещения. Много от настанените лица не предприемат мерки да предотвратят появата на този тип вредители, други се стараят да поддържат помещенията си чисти и подредени, и си закупуват разрешени спрейове, с които допълнително да пръскат против съответните насекоми.»* Посочено е, че са установени *„импровизирани капани за хлебарки, представляващи част от пластмасови бутилки, намазани във вътрешността с маркагин, за да не могат попадналите в тях вредители да излязат навън“*, *„Броят на заловените хлебарки ... е изключително голям. ... тези вредители се забелязват почти във всяко спално помещение, както и в коридорите и другите общи помещения.“*. Отправена е препоръка до началника на О. - С. да се предприемат мерки да не се допуска оставянето на хранителни продукти и остатъци от храна, така че да привличат хлебарки и други вредители, както и ежедневно да се премахват вредители, попаднали в капани. По отношение на дървениците е отразено, че продължават да са сериозен проблем. Отчетени са особеностите при борбата с тях – *„...те са по-устойчиви на пръскане с препарати. Техните гнезда се откриват по-трудно, освен това могат да стоят дълго време скрити и да не излизат. Най-често дървениците могат да бъдат скрити в матраците или близо до тях, както и във всякакъв вид цепнатини на леглата и стените. За да бъде борбата спрямо тях успешна трябва да бъдат открити гнездата им. Според специалисти за крайното решаване на проблема и унищожаването на дървениците обикновено се налагат три обработки, а понякога дори и повече в рамките на един месец.“*. Констатирано е, че *„В Ареста, **а и според подадените***

жалби. бяха констатирани лица с множество ухапвания от дървеници.“, но е отбелязано и че „От Медицинския център в ареста редовно оказват медицинска помощ на лица, ухапани от дървеници, а други от настанените предварително си закупуват мехлеми, с които да се предпазят от ухапванията на тези вредители. Не са редки случаите на задържани лица, които проявяват остра алергична реакция след множество ухапвания и се налага да им бъдат инжектирани по-силни медицински препарати.“. Въз основа на тези констатации от проверяващия екип е отправена препоръка до министъра на правосъдието за предприемане на спешни мерки за преодоляване на сериозния проблем с наличието на хлебарки и дървеници в Ареста, находящ се в [населено място], бул. „Д-р Г. М. Д.“ № 42, предвид неизпълнената в този смисъл, от предходно извършената проверка. Отчетени са системните усилия на ръководството и служителите в ареста на бул. „Д-р Г. М. Д.“ № 42 и липса на необходимите методи и ресурси за трайно решаване на проблема с вредителите.

Незаконосъобразното бездействие, по смисъла на чл. 204, ал. 4 от АПК, предполага неизпълнение на нормативно установено задължение за фактическо действие, което е следвало да се изпълни от административен орган или длъжностно лице от администрацията. Предписаните дължими действия от специализираните органи по изпълнение на наказанията в пилотното решение по делото Н. срещу България „... осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите и по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.» са нормативно установени задължения не само на пенитенциарните органи, но и на лишените от свобода.

В чл. 151, ал. 1 от ЗИНЗС е предвидено задължение за осигуряване на условия на лишените от свобода за : поддържане на косата и бръснене, хигиена на ръцете и краката, къпане – по възможност всеки ден, но най-малко два пъти седмично, а след всяко ползване на баня помещението да се почиства и дезинфектира, задължителна смяна на личното и постелъчно бельо най – малко веднъж седмично. Нормативно предвидено е под контрола на медицински специалист ежесечно да се извършва основно почистване и дезинфекция на спалните и помещенията за общо ползване (чл. 151, ал. 2). В Наредба № 2/2010 г. за реда и условията за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода е уточнено, че ежесечното почистване на жилищните помещения включва измиване на пода, прозорците, вратите и леглата, изтупване и проветряване на одеяла, чаршафи, възглавници и последваща дезинфекция (чл. 73, ал. 2). Предвидени са и ежесечни текущи проверки от здравните инспектори – медицинските специалисти на Сектор «Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода» към ГДИН за спазване на здравните изисквания по чл. 73, ал. 1 и ал. 2 (чл. 151, ал. 1 и ал. 2 от ЗИНЗС) и на хигиенния и протиепидемичния режим (чл. 73, ал. 4 вр. 67, ал. 1 и чл. 68, ал. 1).

Условията и реда за извършване на дезинфекция, дезинсекция и дератизация също са нормативно уредени - в издадената от министрите на здравеопазването и на земеделието, храните и горите Наредба № 1 от 05.01.2018 г. (ДВ, бр. 7/2018 г. с последни изм. и доп. ДВ, бр. 67/04.08.2023 г.). Съгласно легалните дефиниции на понятията дезинфекция и дезинсекция - § 1, т. 1 и т. 2 от ДР на Наредбата, **дезинфекцията** включва методи и средства за унищожаване на вредни членостоноги - паразити и приносители на инфекциозни и инвазионни болести по хората и животните, а **дезинсекцията** - включва методи и средства за обезвреждане или редуциране броя на патогенните микроорганизми във външната среда. Съгласно чл. 15, ал. 1 от Наредбата, ръководителят на ДДД организира, ръководи и контролира извършването на ДДД дейностите като избира методите и средствата за контрол, включително вида на използваните биоциди и периодичността (кратността) на извършваните обработки (т. 2).

Спазването на нормативните изисквания за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода е от значение за преценката по чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС, в настоящия казус. Съгласно разпоредбата на чл. 139, ал. 1 от ЗИНЗС всеки лишен от свобода след постъпването му се подлага на първичен медицински преглед за оценка на общото му здравословно състояние и санитарна обработка. Предвидена е възможност за провеждане на медицински преглед в срок до 24 часа когато такъв е заявен от лишен от свобода, а за болни с температура, травми или други спешни състояния - приема от лекар трябва да се извърши незабавно по всяко време (чл. 143, ал. 1 и ал. 2). Нормативната уредба дава възможност да се получават лекарства отвън със знанието на лекаря на съответното лечебно заведение и под негов контрол (чл. 149, ал. 3 от ЗИНЗС, чл. 65, ал. 6 от Наредба № 2 от 22.03.2010 г. за реда и условията за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода).

В Медицинската справка, рег. № 15936 от 10.09.2025 г. изготвена от директора на Медицинския център в О. – С. (л. 66) е отразено, че на 21.01.2025 г. е извършен първичен медицински преглед на ищеца Н. И., съгласно изискванията на чл. 139, ал. 1 от ЗИНЗС, по време на който не са установени, а и в Исковата молба не се твърди към този момент здравословното му състояние да е изисквало прилагане на други грижи освен наблюдение и прилагане на поддържаща метадонова терапия, с оглед установена хероинова зависимост с предходна давност. Данни за настъпило влошаване на здравословното му състояние след превеждането в Затвора С. на 10.05.2025 г. не се съдържат и в показанията на свид. Т., който посочи, че ищецът продължава метадоновата терапия и обърна внимание и на предоставената му възможност да се консултира със специалист офталмолог за проследяване на състоянието на друго заболяване с предходна давност. Свид. Т. беше категоричен, че ищецът не се е оплаквал от ухапвания от дървеници и не е заявявал необходимост от предоставяне на репеленти или противоалергични лекарства.

От съществено значение в конкретния казус е обективната възможност, с която е разполагал ищецът през исковия период – да осъществява ежедневен контакт с медицинско лице по повод на прилаганата метадонова терапия. В този смисъл, липсата на отразени оплаквания в медицинския картон, воден в Ареста на [улица], на констатирани ухапвания и обриви, включително и на данни за получавани медикаменти или репеленти против ухапвания от дървеници, а и на противоалергични средства – факти, неопровергани от останалите събрани доказателства в съдебното следствие, дават основание на съда да не кредитира с доверие показанията на свид. П. за наличие на дървеници и хлебарки в спалното помещение, което са обитавали заедно с ищеца Н. И. в периода на престоя му в Ареста на [улица] – 18.01.2025 г. – 10.05.2025 г. Те са в противоречие и с останалите писмени доказателства, включително и констатациите от Докладите на Омбудсмана като Н.. Не отговарят на приложените писмени доказателства, а и на действащата нормативна уредба твърденията на свид. П. за ограничения при ползването на медикаменти, репеленти или противоалергични средства, включително и на дезинфекционни препарати доставени отвън. Обяснението на свид. П. за отказа да бъде третирано помещението, което са обитавали с ищеца при ежемесечно извършваните планирани ДДД дейности в Ареста на [улица], заявяван писмено в приложените 4 бр. декларации, също не може да бъде кредитиран с доверие. В този контекст, съдът отчита, че подобен писмен отказ не е заявяван от ищеца след преместването му в Затвора – С., липсват и данни за оплаквания - влошаване на общото му физическо състояние в резултат на използваните препарати за ДДД дейностите в Ареста, които не се отличават от използваните при ДДД обработките в Затвора - С.. Обратно, налична е обективна информация - резултатите от проверката на Омбудсмана като Н. в Ареста на [улица], при която не са установени дървеници и хлебарки, а единствено администрацията е споменала за наличие на хлебарки – обективен факт, който дава основание на съда, с оглед и на отразеното и в Констативните протоколи от проверките на хигиенното състояние на района, спалните помещения и баните, да направи категоричен извод, че към процесния период 18.01.2025 г. –

10.05.2025 г. ищецът Н. И. не е бил поставен в условия, които не отговарят на стандартите на Европейските изисквания за условията в затворите.

Ангажираните от ответника писмени и гласни доказателства, преценени в контекста на обективните данни от проверката на Омбудсмана като Н. в Затвора – С. по време на исковия период, не дават основание на съда да приеме, че условията, при които е настанен ищецът Н. И. след превеждането му в Затвора – С. отговарят на критериите по чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Твърденията за наличие на хлебарки и дървеници в спалното помещение, в което е настанен са подкрепени единствено от показанията на свид. Ц., който не съжителства заедно с него, видно от информацията представена от ИСДВР на 7-ма група (л. 24). От констатациите в докладите на Омбудсмана като Н. може да се направи извод, че наличието на хлебарки и дървеници в спалните помещения на лишените от свобода не е повсеместно и еднакво във всички помещения и зависи от поддържаната хигиена. Тя е от особено съществено значение за развитието на популацията на хлебарките.

Активното поведение на администрацията за преодоляване на проблема с популациите от дървеници и хлебарки отчетено и в докладите на Омбудсмана като Н., представеният одобрен график за провеждане на ДДД обработки, който се спазва видно и от Протоколите за извършените обработки през процесния период 10.05. – 03.07.2025 г., предприетите извънредните мероприятия при установяване на данни за развитие на популацията, предоставената възможност на лишените от свобода да ползват допълнително закупени с лични средства препарати за дезинсекция, наред с осигуряваните им ежемесечно миещи препарати, са доказателство за последователност, системност и висока ефективност на предприетите действия (л.86). Дори и при установения факт, че така предприетите действия не са довели до унищожаване на популациите от дървеници и хлебарки, за да попаднат в обхвата на чл. 3 от КЗПЧОС неблагоприятните условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода трябва да надхвърлят минималния праг на суровост. Такива данни и доказателства не са събрани в настоящото производство. Не са нарушени обичайните правила за условия на живот в пенитенциарно заведение, съответстващи на изискванията за хуманно отношение, което не накърнява човешкото достойнство.

Наред с изложеното, липсата на медицинска документация, в която да са отразени данни за влошаване на здравословното състояние на ищеца в резултат на ухапвания от дървеници и/или друг вид насекоми, както и за ползвани репеленти или противоалергични средства, също е косвено доказателство за недоказаност на твърденията в исковата молба. Не следва да се пренебрегва и фактът, че по време на престоя си в Ареста на [улица] ищецът сам е препятствал действията на администрацията, насочени към справяне с популацията на инсекти. Дори и да се приеме тезата на пълномощника на ищеца, че той не е подавал оплаквания до затворническата администрация, защото не счита, че това е ефективно средство за защита, действащата нормативна уредба в Глава шеста на Закона за изпълнение на наказанията предвижда такова средство, от което няма данни той да се е ползвал.

При липса на доказателства, установяващи незаконосъобразно бездействие довело до нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, неприложима е и презумпцията на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС за причинени имуществени вреди на ищеца. Вредата е отрицателна последица, която засяга неблагоприятно имуществени права и/или защитени от правото нематериални блага и интереси на увреденото лице. За да подлежат на обезщетение, по реда на чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС вредите следва да са настъпили като пряка и непосредствена последица от твърдяната незаконосъобразна административна дейност. Обезщетение за неимуществени вреди може да се присъди единствено за конкретно претърпени физически и/или психически болки, страдания и неудобства, които са пряка и непосредствена последица от конкретно увреждане, а доказателства

за такива в настоящото производство не се събраха.

По изложените съображения, исковата претенция като неоснователна и недоказана следва да бъде отхвърлена.

При този изход на делото своевременно направеното искане от процесуалния представител на ответника за присъждане на юрисконсултско възнаграждение следва да бъде уважено, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС вр. чл. 143, ал. 3 от АПК, като в тежест на ищеца се възложи заплащането му в размер на 67 (*шестдесет и седем*) евро с левова равностойност 131,04 (*сто тридесет и един лева и четири стотинки*) лева, определен съгласно чл. 37 от Закона за правната помощ вр. чл. 27ж от Наредбата за заплащане на правната помощ.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ като НЕОСНОВАТЕЛЕН и НЕДОКАЗАН предявеният иск от Н. Й. И., ЕГН [ЕГН] срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС за обезщетение в размер на 21 000 (*двадесет и една хиляди*) лева с равностойност в евро 10 737,13 (*десет хиляди седемстотин тридесет и седем евро и тринадесет евроцента*) на причинени му в периода 18.01.2025 г. – 03.07.2025 г. неимуществени вреди в резултат на нечовешки и унижителни условия – настаняване в помещения пълни с дървеници и хлебарки - килия 14 по време на задържането му в Ареста на [улица], ет. 2 и килия 8, седма група в Затвора – С., ведно със законните лихви, считано от предявяване на исковата молба – 03.07.2025 г. до окончателното изплащане на обезщетението **Производство по реда на чл. 203 – чл. 207 от Административно -процесуалния кодекс (АПК) вр. чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) и чл. 86, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).**

Образувано е по депозирана Искова молба от Н. Й. И., изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора С., с която срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ е предявен иск с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС за обезщетение на причинени му в периода 18.01.2025 г. – 03.07.2025 г. (*датата на предявяване на иска*) неимуществени вреди в размер на 21 000 (*двадесет и една хиляди*) лева с равностойност в евро 10 737,13 (*десет хиляди седемстотин тридесет и седем евро и тринадесет евроцента*) в резултат на поставянето му в нечовешки и унижителни условия – в помещения пълни с дървеници и хлебарки по време на задържането му в Ареста на [улица], ет. 2, килия 14 и в Затвора – С. в килия 8, седма група. Обезщетението се претендира заедно със законните лихви от подаване на исковата молба до окончателното му изплащане и направените по делото разноски.

В исковата молба се твърди, че от момента на задържането на 18.01.2025 г. ищецът е подложен на непрекъснати унижения и тормоз заради нечовешките условия, при които е изпълнявана определената му мярка за неотклонение „задържане под стража“ в Ареста на [улица], ет. 2, килия 14, а след това и наложеното наказание лишаване от свобода - килия 8, седма група в Затвора С. – помещения пълни с хлебарки и дървеници, които го хапят ежедневно по цялото тяло, пият кръвта му и не му позволяват да спи през нощта, и превръщат живота му в безкраен, болезнен, несвършващ ад. Ищецът твърди, че спалното му бельо непрекъснато е изцапано с кръв от убитите дървеници, а хлебарките влизат в дрехите и маратонките му, лазят по приборите, чиниите и чашите за вода и кафе, а и по хранителните продукти, съхранявани в спалното помещение.

С молба от 14.08.2025 г. (л. 14 – л. 16) е направено уточнение, че бездействието на затворническата

администрация създава условия за развитие на популациите от дървеници и хлебарки, които причиняват алергии и болести. Твърди се, че спалните помещения се третират два пъти в годината с препарати, които не са предназначени за този вид инсекти или са с ниска концентрация, което дори увеличава присъствието на дървениците, при действаща забрана да се внасят подходящи за дезинсекция и дезинфекция препарати.

В проведените две съдебни заседания ищецът лично, а и упълномощеният му процесуален представител - адв. Д. М., САК поддържат исковата претенция. Ангажират гласни и писмени доказателства. В писмено становище от 29.12.2025 г. (л. 156) адв. М. поставя акцент на неефективността на провежданите ДДД мероприятия. Позовава се на приета като доказателство по делото представена от ответната страна Докладна записка рег. № 30-00-1589 от 23.09.2025 г. и Предписание № 116 от 17.09.2025 г. В представените писмени бележки (л. 181 – л. 183) е изразено становище, че събраните доказателства установяват нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, което подлежи на обезщетяване по реда на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, в какъвто смисъл са постановени и решения на ЕСПЧ срещу България. С позоваване на т. 18.1. и т. 102.2. от Препоръка Рес (2006) на Комитета на министрите към Съвета на Европа относно Европейските правила за затворите, приета на 11.01.2006 г., както и на констатациите в Годишния доклад за 2019 г. на Омбудсмана като Национален превантивен механизъм, пилотното решение на ЕСПЧ по делото Н. и др. срещу България, и на събраните гласни доказателства, е мотивирано искането съда се иска да уважи предявения иск и да присъди на ищеца обезщетение съответно на причинените му вреди в размер от по 4 евро на ден, заедно със законните лихви от датата на предявяване на иска и направените по делото разноски.

В писмения отговор на Исковата молба (л. 21 – л. 22), депозиран от процесуалния представител на ответника – главен юрисконсулт Л. Н., е застъпено становище за неоснователност на исковата претенция. Сочи се липса на фактическа обосновааност, а и на представени доказателства за твърдяното незаконосъобразно бездействие, с което е обосновано нарушението по чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. От съда се иска да отхвърли предявения иск като неоснователен и недоказан. Претендира се юрисконсултско възнаграждение в полза на Главна дирекция «Изпълнение на наказанията». Към Отговора е приложено и Становище от за началник на Областна служба „Изпълнение на наказанията“ – С. (л. 69 – л. 70). Представени са заверени копия на документи приети като писмени доказателства по делото (л. 23 – л. 67).

Изразеното становище в писмения отговор на исковата молба за неоснователност на исковата претенция се поддържа от пълномощните на ответника и в проведените съдебни заседания. Ангажират се писмени и гласни доказателства. В писмените бележки на гл. юрисконсулт Н. (л. 178 – л. 179) е обърнато внимание на провежданите редовни и извънредни ДДД мероприятия, в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 05.01.2018 г. издадена от министъра на здравеопазването и министъра на земеделието, храните и горите (л. 115 – л. 143), задължението на лишените от свобода за спазване на лична хигиена и поддържането на хигиената в спалните помещения, а и на представените доказателства за осъществявания здравен контрол по Наредбата за условията и реда за медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода (л. 145 – л. 153). Претендират се разноски за процесуално представителство.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура изразява становище за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

Настоящият съдебен състав на Административен съд – София-град, въз основа на приложените доказателства и становището на страните прие за установено от фактическа страна:

Ищецът Н. Й. И. е постъпил в Затвора С. на 10.05.2025 г. и от 15.05.2025 г. е разпределен в седма група. Настанен е в спално помещение № 8, в което пребивава и към момента на провеждане на съдебното производство (л. 24 – Сведение от ИСДВР на 7-ма група).

В периода 18.01.2025 г. – 10.05.2025 г. ищецът е бил задържан в Ареста на [улица] към сектор „Арести“ при Областна служба „Изпълнение на наказанията“ – С.. За този период е пребивавал в помещения № 14 и № 18 на втори етаж (л. 69 – Становище рег. № ИЗ-15945 от 10.09.2025 г. на за началник ОСИН - С.).

От приетите писмени доказателства, представени от процесуалните представители на ответника - заверени копия на графици за къпане и бръснене на задържаните лица в Ареста на [улица] за м. януари – м. май 2025 г. (л. 37 - 41), Протоколи за ДДД обработки в Ареста на [улица] от 17.01.2025 г., 02.02.2025 г., 14.03.2025 г., 30.03.2025 г., 15.04.2025 г., 27.04.2025 г. (л. 41 – л. 44, л. 46 – л. 48, л. 50 – л. 52, л. 54 – л. 56, л. 58 – л. 60, л. 62 – л. 64), картосхема на разположението на помещенията в Ареста на [улица] (л. 45, л. 49), саморъчни декларации за отказ да се пръска за хлебарки, подписани и от ищеца Н. И. от 14.03.2025 г., 30.03.2025 г., 15.04.2025 г., от 27.04.2025 г. (л. 53, л. 57, л. 61 и л. 66), медицинска справка, рег. № 15936 от 10.09.2025 г. изготвена от директора на Медицинския център в О. – С. (л. 66), декларация, подписана от ищеца Н. И. на 10.05.2025 г. при напускане на Ареста на [улица] (л. 67), Констативни протоколи за проверка на хигиенното състояние в района, спалните помещения и баните на Ареста на [улица] от 03.12.2024 г., 04.02.2025 г., м. март 2025 г., 01.04.2025 г., м. юни 2025 г. (л. 145, л. 146 – л. 147, л. 148 – л. 149, л. 150 – л. 151, л. 152 – л. 153), сведение от ИСДВР на 7-ма група в Затвора – С. (л. 24), списъци за получени от лишени от свобода препарати за миене и почистване – сапуни и прах за м. август 2025 г., м. юли 2025 г., м. юни 2025 г. и м. май 2025 г. (л. 25 – л. 27, л. 28 – л. 30, л. 31 – л. 33 и л. 34), извлечение от регистър за настаняване на лишени от свобода по спалните помещения в 7-ма група (л. 35 – л. 36), докладна записка рег. № 30-00-1589#1 от 23.09.2025 г. на началника на сектор „Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода“ за провеждане на дезинсекционни обработки в затвора – С. за периода 31.07.2025 г. – 21.08.2025 г. (л. 86), утвърден график от началника на Затвора С. за ДДД обработки през 2025 г. (л. 87 и л. 165), Протоколи за ДДД обработки в Затвора С. от 21.05.2025 г., 22.05.2025 г., 18.06.2025 г., 26.06.2025 г., 31.07.2025 г., 30.07.2025 г., 25.06.2025 г., 05.08.2025 г. и 18.08.2025 г. (л. 88 – л. 90 и л. 166 – л. 167, л. 91 – л. 93, л. 94 – л. 95, л. 96 – л. 99 и л. 168 – л. 169, л. 100 – л. 101, л. 102, л. 103, л. 104, л. 105 – л. 106, л. 170 и л. 171) и становищата на процесуалния представител на ответника (л. 114) и на за началника на О. – С. (л. 69 – л. 70) се установява, че :

От края на 2023 г. дейностите по дезинфекция, дезинсекция и дератизация (ДДД), дефинирани в т. 1 – т. 3, § 1 на ДР на Наредба 1 от 05.01.2018 г. за условията и реда за извършване на дезинфекции, дезинсекции и дератизации (л. 115 – л. 119) в териториалните поделения на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ се осъществяват от служители на ГДИН завършили курс на обучение за изпълнители на ДДД. ГДИН е вписана на 29.09.2023 г. под № 60-00-40 в базата данни поддържана от Министерство на здравеопазването сред юридическите лица, които извършват ДДД.

Дейностите по ДДД в Затвора С. се извършват по предварително одобрен график и извънредно – при необходимост, а организацията им е възложена на служител от сектор „Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода“, който е определен за ръководител, съгласно изискванията на Наредбата. Извършените обработки се документират с Протоколи, изготвени от ръководителя на ДДД, който определя и вида на обработката, използваният биоциден препарат и съобразява честотата на обработките с биологичния цикъл на развитие на инсектите.

Сходна е и организацията на провеждане на ДДД обработките в Ареста на [улица] (л. 70) – по предварително утвърден график или при необходимост – незабавно, съгласно утвърдените със заповед на главния директор № Л – 4599 от 02.11.2023 г. Вътрешни правила за организиране и

извършване на дейности по ДДД в местата за лишаване от свобода.

В Становището на за началника на О. – С. е посочено, че задържаните лица в Ареста не са с конкретно определен срок на пребиваване, поради което администрацията няма задължение да изготвя документация – регистър за персонално предоставяне на хигиенни препарати и пособия за почистване на задържаните лица. Отразено е, че за хигиената на общите помещения в Ареста – коридори, разливни, стълбища, престой на открито и др. отговарят лишени от свобода от З. „К.“, които полагат доброволен труд на територията на Ареста. Обърнато е внимание на задължението на задържаните по чл. 284, т. 4 от ППЗИНЗС сами да поддържат хигиената в спалните помещения. Уточнено е, че препарати и пособия за хигиенизиране на помещенията се осигуряват от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и се предоставят на задържаните лица ежедневно при поискване, като им е предоставена възможност и да си закупват такива препарати със собствени средства, които се съхраняват на определени за целта места. Използването им се осъществява под контрол и наблюдение на служители от надзорно охранителния състав.

Представените саморъчни декларации, подписани и от ищеца Н. И. от 14.03.2025 г., 30.03.2025 г., 15.04.2025 г., от 27.04.2025 г. (л. 53, л. 57, л. 61 и л. 66) съдържат изрично изразено нежелание спалното помещение, в което е бил настанен в Ареста да се третира с препарати против дървеници и хлеббарки.

В Констативните протоколи от извършените проверки на хигиенното състояние на района, спалните помещения и баните на територията на Ареста на [улица] отразено, че състоянието на хигиената е добро, почистват се и се дезинфекцират редовно, а третирането срещу инсекти се извършва по утвърдения график. Не са установени отклонения, които да са предпоставили даване на конкретни предписания за изпълнение.

В Медицинска справка рег. № 15936/10.09.2025 г., изготвена от директора на МЦ в О. – С. (л. 66), е отразено, че ищецът Н. И. е прегледан на 21.01.2025 г. Не са констатирани заболявания или влошаване на здравословното му състояние извън установената хероинова зависимост. Включен е в метадонова програма. В медицинския журнал не е отразено за времето, през който е бил задържан в Ареста на [улица] да е получавал медикаменти или репеленти против ухапвания от инсекти и/или противоалергични средства, включително и да са доставяни от близки по време на свиждания. В приложената бланкова форма на Декларация от 10.05.2025 г. оформена при напускане на Ареста (л. 67) е отбелязано, че е получавал редовно храна, лекарствени средства и хигиенни материали, и няма претенции към медицинското обслужване и охранителния състав.

От представените списъци за доставени санитарно - хигиенни средства на лишените от свобода от VII група в Затвора С. (л.25 - л. 34) е видно, че ежесечно след превеждането му в Затвора С. на 10.05.2025 г. ищецът е получавал по 400 гр. прах за пране и 3 броя сапуни. В помещенията на 7-ма група където е разпределен и настанен в спално помещение № 8 през исковия период са извършени ДДД обработки на 21.05.2025 г. (л. 88 – л. 90 и л. 166 – л. 167) и на 26.06.2025 г. (л. 96 – л. 98, л. 102 и л. 168 – л. 169), а впоследствие и на 30.07. 2025 г. (л. 104), 31.07.2025 г. (л. 103), 05.08.2025 г. (л. 170) и 18.08.2025 г. (л. 171).

В показанията на свид. М. Т. (л. 173-гръб – л. 175) директор на Медицинския център при С. централен затвор се съдържа информация, че ищецът Н. И. работи като чистач на III пост ситуиран в граничната зона между охраняваната част и помещенията на администрацията. Изписвана му е терапия и е провеждал изследвания и консултация със специалист офталмолог на заболяване от предходен период. Включен е в метадоновата програма.

За ДДД обработките свид. Т. заяви, че ако настанените в едно спално помещение лишени от свобода желаят допълнителна обработка за дезинфекция и дезинсекция следва да подадат писмена молба до ИСДВР или до кмета на групата, и такива дейности ще бъдат извършени

извънредно, независимо, че не са включени в предварително одобрения график.

Представеният, утвърден от началника на Затвора – С., График за провеждане на ДДД дейности и приложените Протоколи за извършени дезинфекции и дезинсекции в периода след привеждане на ищеца – на 10.05.2025 г., сочат че тези дейности са планирани ежемесечно и са провеждани в съответствие с предварително одобрения график, като за помещението, в което е настанен ищецът – спално помещение № 8 седма група относими са Протоколите от 21.05.2025 г., 26.06.2025 г., 30.07.2025 г., 05.08.2025 г. и 18.08.2025 г. (л. 88 – л. 90 , л. 166 – л. 167, л. 96 – л. 99, л. 102, л. 168 – л. 169, л. 104, л. 170 и л. 171).

Докладната записка на началник сектор „Медицинско обслужване в местата за лишане от свобода“ рег. № 30-00-1589 (л. 86 – л. 87), изготвена почти 3 месеца след процесния период - на 23.09.2025 г., съдържа информация за зачестили оплаквания на лишените от свобода от Затвора - С. за завишена популация от инсекти, което е наложило в периода 31.07.2025 г. до 12.08.2025 г. да се извършат цялостни дезинсекционни обработки във всички спални помещения. Уточнено е, че всички лишени от свобода са оказали пълно съдействие за цялостно обезпаразитяване на помещенията – освобождавани са от личния им багаж и принадлежности, след което са обезпаразитявани чрез изпаряване на дюшеците, третиращи са стените, подовите и санитарните възли, а дрехите и спалното бельо са изпирани. Съобразен е биологичният цикъл на развитие на инсектите - дезинсекционните обработки са повторени в периода 13.08.- 21.08.2025 г. Отчетено е, че в резултат на тези действия в началото на м. септември е констатирано значително намаляване на популацията на инсектите. Издадено е Предписание № 116 от 17.09.2025 г. за въвеждане на санитарен контрол на всички новопостъпили лица, включително и пристигащи по делегация.

В представеното от пълномощника на ищеца – адв. М., прието като доказателство по делото - незаверено копие на Докладна записка от надзирател в Затвора – С. с придобита квалификация за изпълнител на ДДД (л. 85) е отразено, че и в предходен на исковия период – през м. август 2023 г. при зачестили сигнали за ухапвания от дървеници и повишаване на популацията на хлебарките са извършени извънредни обработки на 29.08. и 30.08.2023 г. - дезинсекция на спалните помещения и на помещенията в Болницата при Затвора.

В показанията на свид. О. П. настанен в едно спално помещение с ищеца по време на задържането му в Ареста на [улица] (л. 108) и на свид. О. Ц. (л. 109), който е в една група с ищеца в Затвора С., се съдържа твърдения, че в помещенията, в които е настаняван ищецът, е имало хлебарки и дървеници, които не са му позволявали да спи спокойно, имал е видими следи по тялото от нахапванията, включително и обриви. И двамата свидетели описват по сходен начин поведението на ищеца – ставал неспокоен и изнервен, защото не можел да се наспи заради дървениците. Имал е зачервявания и обриви на местата по тялото където са го нахапали.

Според свид. П. отказът да се пръска в спалното им помещение е заради препарата, който не влияел толкова на популацията на дървениците, колкото затруднявал дишането и зрението „люти на очите“. Твърди, че лично на него са му изписвани противоалергични медикаменти от лекаря в Медицинския център. Заявява, че и ищецът му е споделял, че е ходил на лекар заради ухапванията от дървеници, но не знае дали му е било предписано лечение.

Описаните релевантни факти за настоящия правен спор, установени въз основа на информацията от ангажираните от страните писмени и гласни доказателства, дават основание за следните правни изводи:

Ищецът Н. И. е активно легитимиран да претендира обезщетение за вреди по предвидения специален ред в чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС. Към момента на депозиране на Исковата молба – 03.07.2025 г. същият изтърпява наказание лишаване от свобода в Затвора С.,

считано от 10.05.2025 г.

Исковата претенция е предявена срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка в чиято административна структура са включени Областна служба „Изпълнение на наказанията“ и Затвора - С. (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Разгледана по същество, исковата претенция е НЕОСНОВАТЕЛНА.

Предвиденото в ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (Конвенцията) - за изтезания, или нечовешко, или унизително отношение, или наказание, включва и поставянето при неблагоприятни условия по време на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода (чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС).

В конкретния казус исковата претенция е обоснована с фактически твърдения за незаконосъобразно бездействие на администрацията на ГДИН в Ареста на [улица] в Затвора – С. да приложи през иския период – 18.01.2025 г. – 03.07.2026 г. - ефективни като периодичност и качество мерки за дезинфекция и дезинсекция, с цел обезпаразитяване от популациите на дървеници и хлебарки спалните помещения, в които е бил настанен ищецът Н. И..

Специалната уредба в чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС предвижда отговорност на държавата за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Отговорността е обективна, безвиновна и обхваща причинените от органите на държавата вреди, настъпили като пряка и непосредствена последица от незаконосъобразни актове, действия и/или бездействия при изпълнение на възложената им дейност.

Основателността на предявения иск предполага кумулативно наличие на следните елементи – 1. нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, 2. пряка причинна връзка между нарушението на чл. 3 от ЗИНЗС и незаконосъобразен акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, 3. настъпили вреди от неимуществен характер за задържано лице или изтърпяващо наказание лишаване от свобода. При наличието на първите два елемента от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС приложима е законовата презумпция на ал. 5 на чл. 284 от ЗИНЗС, която не изисква да бъдат доказвани настъпилите неимуществени вреди. В тежест на ищеца е да докаже при пълно и главно доказване наличието на първите два елемента от фактическия състав на отговорността по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС.

Разграничителният критерий въведен в практиката на ЕСПЧ при прилагане на понятията «изтезание» и «нечовешко или унизително отнасяне или наказание» се позовава не само на забраната на чл. 3 от КЗПЧОС, но и на Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание, приета от ОС на ООН на 10.12.1984 г., ратифицирана с Указ на Държавния съвет от 09.10.1986 г. (ДВ, бр. 80/1986 г.) в сила за България от 26.06.1987 г. (обн. ДВ бр. 42/03.06.1988 г.). За «изтезание» се приема всяко действие, с което умишлено се причинява силно физическо или психическо страдание или болка на дадено лице, което не включва болката и страданието от присъщи на законни санкции или настъпили случайно при изпълнение на законни санкции (решение от 03.11.2015 г., жалба № 67258/13). Последователно е застъпено становището, че условията на задържането или отношението към лицата настанени в места за лишаване от свобода могат да представляват не само унизително, но и безчовечно отношение, или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице. В § 124 - § 128 на решението по делото Й. срещу България (4121/98) е прието, че преценката дали е достигнато минималното ниво на суровост във

всеки конкретен случай е относителна; тя зависи от всички обстоятелства по случая, като например продължителността на лечението, физическите и психическите му ефекти, а в някои случаи и от пола, възрастта и здравословното състояние на пострадалия. Поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода или по време на задържане под стража се приема за нарушение на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС при наличие на неизчерпателно изброените в ал. 2 действия, бездействия или обстоятелства, които водят до уронване на човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност.

В корелативна връзка със забраната по чл. 3 от ЗИНЗС е позитивното задължение на държавните органи ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички задържани и осъдени лица условия, съобразени със здравословното и физическото им състояние, които зачитат и човешкото им достойнство. Изпълнението на това задължение изключва използването на методи и средства годни да причинят страдания и трудности надвишаващи неизбежното ниво присъщо на задържането. От особена важност при оценката на условията на задържането, съгласно чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС, е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху задържания.

Сред основните принципи на приетата от Комитета на министрите на държавите – членки на Съвета на Европа на 11.01.2006 г. Препоръка Rec (2006)2 относно Европейските правила за затворите, на която се позовава и пълномощникът на ищеца, са - т. 3. Ограниченията, налагани на лишените от свобода, не бива да превишават минимално необходимите и трябва да съответстват на законовата цел, за която са наложени, т. 4 – Условията в затворите, които са в нарушение на човешките права на затворниците, не могат да бъдат оправдавани с липса на средства, т. 5. Животът в затвора трябва максимално да се доближава до положителните аспекти на живота в обществото.

В пилотното решение от 17.01.2015 г. на ЕСПЧ по делото Н. и други срещу България наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители е посочено като санитарен проблем в поправителните заведения. Отбелязано е, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.

В публично оповестен на 18.03.2022 г. Доклад на Подкомитета по предотвратяване на изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание след посещение на пенитенциарни заведения през 2021 г., т. II. 71 - 74 са отчетени усилията, положени от България за подобряване на материалните условия в затворите С. и П.. Отбелязано е, че *„въпреки ремонтните дейности са установени няколко килии с висока влажност и пукнатини по стените, мръсни подове и счупени прозорци.“* Констатирано е периодично дезинфекциране на килиите, но е отбелязано, че Подкомитетът е *„...сериозно обезпокоен от широко разпространеното нашествие на дървеници в матраците и хлебарки в килиите и най-важното от последиците им за условията на живот, хигиената и здравето на затворниците.“* Препоръчано е *„...своевременно справяне с широко разпространеното присъствие на дървеници и хлебарки в килиите чрез ефективни и дългосрочни решения, включително подмяната на матраци.“*

По отношение на битовите условия и хигиената в Препоръка Rec (2006)2 на Комитета на министрите на държавите-членки на Съвета на Европа относно Европейските правила за затворите е предвидено *„...условията за спане да са съобразени със зачитането на човешкото достойнство“, „да осигуряват доколкото е възможно лично пространство и да отговарят на хигиенните и здравословни изисквания“,* особено внимание е отделено и на *„...климатичните*

условия, площта и кубатурата на помещенията, осветлението, отоплението и вентилацията.“. Подчертано е значението на задължението „т.19.5. Затворниците ...да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и подредени.“, а на администрацията (т. 19.3, 19.4, 19.6 и 21) – задължението да осигури безпрепятствен достъп до хигиенични санитарни помещения, съобразени с правото на лично уединение, необходимите помещения, в които всеки затворник да може да се къпе и да взема душ при подходящи за климата температури при възможност всеки ден, но не по-малко от два пъти седмично, с оглед поддържане на общата хигиена, както и да се обезпечат необходимите средства за осигуряване на тоалетни принадлежности и обичайни почистващи пособия и материали, отделно легло и подходящо спално бельо, което да бъде поддържано в добро състояние, сменяно достатъчно често, за да се гарантира неговата чистота.

Актуални обективни данни за състоянието на хигиенните и битови условия в местата за лишаване от свобода където е пребивавал ищецът Н. И. през исковия период 18.01. – 03.07.2025 г. - Ареста на [улица] Затвора – С. освен в представените по делото писмени доказателства и свидетелките показания на разпитаните свидетели се съдържат в публично достъпните Доклади на Омбудсмана като Национален превантивен механизъм, които отразяват резултати от извършени планови и/или извънредни проверки.

В близък до исковия период – на 23.07.2024 г. (5 месеца преди да постъпи ищеца – на 18.01.2025 г.) е извършена планова проверка в Ареста на [улица]. В Доклада от проверката е отразено, че „Към момента на извършваната проверка в ареста **не беше установено наличието на дървеници**, но от администрацията заявиха, че има хлебарки. В коридора на всеки етаж, до вратата на всяко помещение за настаняване има хладилник, в който се съхраняват хранителни и лекарствени продукти на задържаните лица, които следва да бъдат държани на ниски температури.“ Единствените препоръки, отправени към главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ по повод на тази проверка касаят предприемане на спешни действия за решаване на проблем с констатиран постоянен теч и извършване на ремонтни дейности в засегнатите помещения за настаняване.

По отношение на Затвора – С., последният актуален към исковия период 10.05. – 03.07.2025 г. Доклад на Омбудсмана като Национален превантивен механизъм е за извършена планова проверка по време на исковия период – на 11.06.2025 г. Отбелязано е, че предходната извършена проверка е била през 2021 г. Констатирано е, че към момента на проверката при капацитет от 679 лишени от свобода в Затвора – С. са били настанени 505 лица, а към 31.12.2024 г. техният брой е бил 487 лица. По отношение на материално битовите условия е отразено, че лишените от свобода са разпределени по групи в спални помещения в основния корпус. Всяко спално помещение е с капацитет за две или повече лица и разполага със самостоятелен санитарен възел с тоалетна чиния и мивка, обзаведено е с легла, метални шкафчета, рафтове и радиатори за отопление. Във всеки коридор където са разпределени затворническите групи има обща баня, която се ползва по график за къпане, кухненско помещение, в което може да се приготвя храна и общи помещения за културни занимания. Кухненските помещения са оборудвани с печки, котлони и малки фурни, шкафове и рафтове за съхранение на хранителни продукти. Не са установени хладилни уреди и в този смисъл е дадена препоръка към министъра на правосъдието за предприемане на необходимите действия за осигуряване на такива във всяко кухненско помещение.

Проверяващият екип е констатирал, че «ръководството и администрацията на затвора полагат постоянни усилия за поддържане на затворническия корпус», но е отчел, че е все по-трудно сграда, която е на повече от 100 години, да бъде привеждана към съвременните стандарти за настаняване на лишени от свобода лица. Отправена е препоръка към главния директор на ГДИН

да се предприемат необходимите действия за извършване на ремонтни дейности във всички помещения в Затвора С., които са в лошо състояние и изискват подобрение.

По отношение на популациите от вредители, в Доклада е отразено, че «екипът на омбудсмана като Н. установи, че популацията на вредителите е видимо намаляла и се полагат необходимите усилия за справяне с проблема. Според представения от Затвора С. график за ДДД обработки редовно се извършват пръскания от специално обучени служители, оборудвани с необходимите препарати и екипировка. Пръска се срещу хлебарки, мравки, мухи, комари, бълхи, оси, дървеници, кърлежи, мишки и плъхове. В Затвора – С. се извършва постоянна дезинфекция за унищожаване на различни видове микроорганизми чрез почистване на съответните повърхности по механичен път.» Отчетено е, че «Въпреки активните действия предприети от затворническата администрация в борбата срещу вредителите, лишените от свобода споделиха, че продължава да има наличие на хлебарки и дървеници, макар и в по-редки случаи.». Отправени са препоръки до главния директор на ГДИН за допълнителни действия в борбата срещу вредителите, чрез въвеждане на постоянен контрол от отговорниците на групите, които да следят да не се оставят на открито хранителни продукти, без да са опаковани, а и да се поощряват лишените от свобода да поддържат помещенията чисти и подредени.

За да е обективен анализът на данните относно състоянието на хигиенно битовите условия, при които е пребивавал ищецът в исковия период в Ареста на [улица] в Затвора – С., според настоящия съдебен състав следва да бъдат отчетени констатациите в Доклад на Омбудсмана като Н. за извършена **на 29.07.2025 г. внезапна проверка** в Арест на Областна служба «Изпълнение на наказанията» - С. на бул. «Д-р Г. М. Д.» № 42.

На стр. 7 от в този Доклад е отразено : «В хода на проверката проверяващият екип констатира наличието на множество хлебарки и дървеници в цялата сграда. ...Една от основните причини за привличане на хлебарки са оставените хранителни остатъци в спалните помещения. Много от настанените лица не предприемат мерки да предотвратят появата на този тип вредители, други се стараят да поддържат помещенията си чисти и подредени, и си закупуват разрешени спрейове, с които допълнително да пръскат против съответните насекоми.» Посочено е, че са установени „импровизирани капани за хлебарки, представляващи част от пластмасови бутилки, намазани във вътрешността с маркагин, за да не могат попадналите в тях вредители да излязат навън“, „Броят на заловените хлебарки ... е изключително голям. ... тези вредители се забелязват почти във всяко спално помещение, както и в коридорите и другите общи помещения.“. Отправена е препоръка до началника на О. - С. да се предприемат мерки да не се допуска оставянето на хранителни продукти и остатъци от храна, така че да привличат хлебарки и други вредители, както и ежедневно да се премахват вредители, попаднали в капани. По отношение на дървениците е отразено, че продължават да са сериозен проблем. Отчетени са особеностите при борбата с тях – „...те са по-устойчиви на пръскане с препарати. Техните гнезда се откриват по-трудно, освен това могат да стоят дълго време скрити и да не излизат. Най-често дървениците могат да бъдат скрити в матраците или близо до тях, както и във всякакъв вид цепнатини на леглата и стените. За да бъде борбата спрямо тях успешна трябва да бъдат открити гнездата им. Според специалисти за крайното решаване на проблема и унищожаването на дървениците обикновено се налагат три обработки, а понякога дори и повече в рамките на един месец.“. Констатирано е, че „В Ареста, **а и според подадените жалби**, бяха констатирани лица с множество ухапвания от дървеници.“, но е отбелязано и че „От Медицинския център в ареста редовно оказват медицинска помощ на лица, ухапани от дървеници, а други от настанените предварително си закупуват мехлеми, с които да се предпазят от ухапванията на тези вредители. Не са редки случаите на задържани лица, които

проявяват остра алергична реакция след множество ухапвания и се налага да им бъдат инжектирани по-силни медицински препарати.“. Въз основа на тези констатации от проверяващия екип е отправена препоръка до министъра на правосъдието за предприемане на спешни мерки за преодоляване на сериозния проблем с наличието на хлебарки и дървеници в Ареста, находящ се в [населено място], бул. „Д-р Г. М. Д.“ № 42, предвид неизпълнената в този смисъл, от предходно извършената проверка. Отчетени са системните усилия на ръководството и служителите в ареста на бул. „Д-р Г. М. Д.“ № 42 и липса на необходимите методи и ресурси за трайно решаване на проблема с вредителите.

Незаконосъобразното бездействие, по смисъла на чл. 204, ал. 4 от АПК, предполага неизпълнение на нормативно установено задължение за фактическо действие, което е следвало да се изпълни от административен орган или длъжностно лице от администрацията. Предписаните дължими действия от специализираните органи по изпълнение на наказанията в пилотното решение по делото Н. срещу България „... осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите и по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна.» са нормативно установени задължения не само на пенитенциарните органи, но и на лишените от свобода.

В чл. 151, ал. 1 от ЗИНЗС е предвидено задължение за осигуряване на условия на лишените от свобода за : поддържане на косата и бръснене, хигиена на ръцете и краката, къпане – по възможност всеки ден, но най-малко два пъти седмично, а след всяко ползване на баня помещението да се почиства и дезинфектира, задължителна смяна на личното и постелъчно бельо най – малко веднъж седмично. Нормативно предвидено е под контрола на медицински специалист ежесечно да се извършва основно почистване и дезинфекция на спалните и помещенията за общо ползване (чл. 151, ал. 2). В Наредба № 2/2010 г. за реда и условията за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода е уточнено, че ежесечното почистване на жилищните помещения включва измиване на пода, прозорците, вратите и леглата, изтупване и проветряване на одеяла, чаршафи, възглавници и последваща дезинфекция (чл. 73, ал. 2). Предвидени са и ежесечни текущи проверки от здравните инспектори – медицинските специалисти на Сектор «Медицинско обслужване в местата за лишаване от свобода» към ГДИН за спазване на здравните изисквания по чл. 73, ал. 1 и ал. 2 (чл. 151, ал. 1 и ал. 2 от ЗИНЗС) и на хигиенния и протиепидемичния режим (чл. 73, ал. 4 вр. 67, ал. 1 и чл. 68, ал. 1).

Условията и реда за извършване на дезинфекция, дезинсекция и дератизация също са нормативно уредени - в издадената от министрите на здравеопазването и на земеделието, храните и горите Наредба № 1 от 05.01.2018 г. (ДВ, бр. 7/2018 г. с последни изм. и доп. ДВ, бр. 67/04.08.2023 г.). Съгласно легалните дефиниции на понятията дезинфекция и дезинсекция - § 1, т. 1 и т. 2 от ДР на Наредбата, **дезинфекцията** включва методи и средства за унищожаване на вредни членестоноги - паразити и приносители на инфекциозни и инвазионни болести по хората и животните, а **дезинсекцията** - включва методи и средства за обезвреждане или редуциране броя на патогенните микроорганизми във външната среда. Съгласно чл. 15, ал. 1 от Наредбата, ръководителят на ДДД организира, ръководи и контролира извършването на ДДД дейностите като избира методите и средствата за контрол, включително вида на използваните биоциди и периодичността (кратността) на извършваните обработки (т. 2).

Спазването на нормативните изисквания за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода е от значение за преценката по чл. 284, ал. 2 от ЗИНЗС, в настоящия казус. Съгласно разпоредбата на чл. 139, ал. 1 от ЗИНЗС всеки лишен от свобода след постъпването му се подлага на първичен медицински преглед за оценка на общото му здравословно състояние и санитарна

обработка. Предвидена е възможност за провеждане на медицински преглед в срок до 24 часа когато такъв е заявен от лишен от свобода, а за болни с температура, травми или други спешни състояния - приема от лекар трябва да се извърши незабавно по всяко време (чл. 143, ал. 1 и ал. 2). Нормативната уредба дава възможност да се получават лекарства отвън със знанието на лекаря на съответното лечебно заведение и под негов контрол (чл. 149, ал. 3 от ЗИНЗС, чл. 65, ал. 6 от Наредба № 2 от 22.03.2010 г. за реда и условията за медицинското обслужване в местата за лишаване от свобода).

В Медицинската справка, рег. № 15936 от 10.09.2025 г. изготвена от директора на Медицинския център в О. – С. (л. 66) е отразено, че на 21.01.2025 г. е извършен първичен медицински преглед на ищеца Н. И., съгласно изискванията на чл. 139, ал. 1 от ЗИНЗС, по време на който не са установени, а и в Исковата молба не се твърди към този момент здравословното му състояние да е изисквало прилагане на други грижи освен наблюдение и прилагане на поддържаща метадонова терапия, с оглед установена хероинова зависимост с предходна давност. Данни за настъпило влошаване на здравословното му състояние след превеждането в Затвора С. на 10.05.2025 г. не се съдържат и в показанията на свид. Т., който посочи, че ищецът продължава метадоновата терапия и обърна внимание и на предоставената му възможност да се консултира със специалист офталмолог за проследяване на състоянието на друго заболяване с предходна давност. Свид. Т. беше категоричен, че ищецът не се е оплаквал от ухапвания от дървеници и не е заявявал необходимост от предоставяне на репеленти или противоалергични лекарства.

От съществено значение в конкретния казус е обективната възможност, с която е разполагал ищецът през исковия период – да осъществява ежедневен контакт с медицинско лице по повод на прилаганата метадонова терапия. В този смисъл, липсата на отразени оплаквания в медицинския картон, воден в Ареста на [улица], на констатирани ухапвания и обриви, включително и на данни за получавани медикаменти или репеленти против ухапвания от дървеници, а и на противоалергични средства – факти, неопровергани от останалите събрани доказателства в съдебното следствие, дават основание на съда да не кредитира с доверие показанията на свид. П. за наличие на дървеници и хлебарки в спалното помещение, което са обитавали заедно с ищеца Н. И. в периода на престоя му в Ареста на [улица] – 18.01.2025 г. – 10.05.2025 г. Те са в противоречие и с останалите писмени доказателства, включително и констатациите от Докладите на Омбудсмана като Н.. Не отговарят на приложените писмени доказателства, а и на действащата нормативна уредба твърденията на свид. П. за ограничения при ползването на медикаменти, репеленти или противоалергични средства, включително и на дезинфекционни препарати доставени отвън. Обяснението на свид. П. за отказа да бъде третирано помещението, което са обитавали с ищеца при ежемесечно извършваните планирани ДДД дейности в Ареста на [улица], заявяван писмено в приложените 4 бр. декларации, също не може да бъде кредитиран с доверие. В този контекст, съдът отчита, че подобен писмен отказ не е заявяван от ищеца след преместването му в Затвора – С., липсват и данни за оплаквания - влошаване на общото му физическо състояние в резултат на използваните препарати за ДДД дейностите в Ареста, които не се отличават от използваните при ДДД обработките в Затвора - С.. Обратно, налична е обективна информация - резултатите от проверката на Омбудсмана като Н. в Ареста на [улица], при която не са установени дървеници и хлебарки, а единствено администрацията е споменала за наличие на хлебарки – обективен факт, който дава основание на съда, с оглед и на отразеното и в Констативните протоколи от проверките на хигиенното състояние на района, спалните помещения и баните, да направи категоричен извод, че към процесния период 18.01.2025 г. – 10.05.2025 г. ищецът Н. И. не е бил поставен в условия, които не отговарят на стандартите на Европейските изисквания за условията в затворите.

Ангажираните от ответника писмени и гласни доказателства, преценени в контекста на обективните данни от проверката на Омбудсмана като Н. в Затвора – С. по време на исковия

период, не дават основание на съда да приеме, че условията, при които е настанен ищецът Н. И. след превеждането му в Затвора – С. отговарят на критериите по чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС. Твърденията за наличие на хлебарки и дървеници в спалното помещение, в което е настанен са подкрепени единствено от показанията на свид. Ц., който не съжителства заедно с него, видно от информацията представена от ИСДВР на 7-ма група (л. 24).

От констатациите в докладите на Омбудсмана като Н. може да се направи извод, че наличието на хлебарки и дървеници в спалните помещения на лишените от свобода не е повсеместно и еднакво във всички помещения и зависи от поддържаната хигиена. Тя е от особено съществено значение за развитието на популацията на хлебарките.

Активното поведение на администрацията за преодоляване на проблема с популациите от дървеници и хлебарки отчетено и в доклада на Омбудсмана като Н., представеният одобрен график за провеждане на ДДД обработки, който се спазва видно и от Протоколите за извършените обработки през процесния период 10.05. – 03.07.2025 г., предприетите извънредните мероприятия при установяване на данни за развитие на популацията, предоставената възможност на лишените от свобода да ползват допълнително закупени с лични средства препарати за дезинсекция, наред с осигуряваните им ежемесечно миещи препарати, са доказателство за последователност, системност и висока ефективност на предприетите действия (л.86). Дори и при установения факт, че така предприетите действия не са довели до унищожаване на популациите от дървеници и хлебарки, за да попаднат в обхвата на чл. 3 от КЗПЧОС неблагоприятните условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода трябва да надхвърлят минималния праг на суровост. Такива данни и доказателства не са събрани в настоящото производство. Не са нарушени обичайните правила за условия на живот в пенитенциарно заведение, съответстващи на изискванията за хуманно отношение, което не накърнява човешкото достойнство.

Наред с изложеното, липсата на медицинска документация, в която да са отразени данни за влошаване на здравословното състояние на ищеца в резултат на ухапвания от дървеници и/или друг вид насекоми, както и за ползвани репеленти или противоалергични средства, също е косвено доказателство за недоказаност на твърденията в исковата молба. Не следва да се пренебрегва и фактът, че по време на престоя си в Ареста на [улица] ищецът сам е препятствал действията на администрацията, насочени към справяне с популацията на инсекти. Дори и да се приеме тезата на пълномощника на ищеца, че той не е подавал оплаквания до затворническата администрация, защото не счита, че това е ефективно средство за защита, действащата нормативна уредба в Глава шеста на Закона за изпълнение на наказанията предвижда такова средство, от което няма данни той да се е ползвал.

Изложеното дава основание на настоящия съдебен състав да приеме, че в конкретния казус не е доказано и причиняването на неимуществени вреди на ищеца. Вредата е отрицателна последица, която засяга неблагоприятно имуществени права и/или защитени от правото нематериални блага и интереси на увреденото лице. За да подлежат на обезщетение, по реда на чл. 285, ал. 1 вр. чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС вредите следва да са настъпили като пряка и непосредствена последица от твърдяната незаконосъобразна административна дейност. Обезщетение за неимуществени вреди може да се присъди единствено за конкретно претърпени физически и/или психически болки, страдания и неудобства, които са пряка и непосредствена последица от конкретно увреждане.

При липса на доказателства, установяващи незаконосъобразно бездействие довело до нарушение на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неприложима е и презумпцията на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС. По изложените съображения, исковата претенция като неоснователна и недоказана следва да бъде отхвърлена.

При този изход на делото и своевременно направеното искане от процесуалния представител на ответника за присъждане на юрисконсултско възнаграждение, на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС вр. чл. 143, ал. 3 от АПК вр. чл. 37 от Закона за правната помощ вр. чл. 27ж от Наредбата за заплащане на правната помощ, в размер на 67 (*шестдесет и седем*) евро с легова равностойност 131,04 (*сто тридесет и един лева и четири стотинки*) лева.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ като НЕОСНОВАТЕЛЕН и НЕДОКАЗАН предявеният иск от Н. Й. И., ЕГН [ЕГН] срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ с правно основание чл. 284, ал. 1 вр. чл. 3 от ЗИНЗС за обезщетение в размер на 21 000 (*двадесет и една хиляди*) лева с равностойност в евро 10 737,13 (*десет хиляди седемстотин тридесет и седем евро и тринадесет евроцента*), на причинени му в периода 18.01.2025 г. – 03.07.2025 г. неимуществени вреди в резултат на нечовешки и унижителни условия – настаняване в помещения пълни с дървеници и хлебарки - килия 14 по време на задържането му в Ареста на [улица], ет. 2 и килия 8, седма група в Затвора – С., ведно със законните лихви, считано от предявяване на исковата молба – 03.07.2025 г. до окончателното изплащане на обезщетението и направените по делото разноси.

ОСЪЖДА Н. Й. И., ЕГН [ЕГН] да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ юрисконсултско възнатраждение в размер на 67 (*шестдесет и седем*) евро с легова равностойност 131,04 (*сто тридесет и един лева и четири стотинки*) лева.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – София – град в 14 – дневен срок от съобщаването му.

СЪДИЯ: